

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ústí nad Labem rozhodl samosoudkyní JUDr. Markétou Lehkou, Ph.D.,
ve věci

žalobkyně: **K. S.**, narozená „X“,
bytem „X“,

proti
žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**,
se sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5,

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 24. 5. 2018, č. j. „X“,

takto:

- I. Žaloba **se zamítá**.
- II. Žádný z účastníků **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Žalobkyně se žalobou podanou v zákonem stanovené lhůtě domáhala přezkoumání zákonnosti napadeného rozhodnutí žalované České správy sociálního zabezpečení ze dne 24. 5. 2018, č. j. „X“, kterým byly zamítnuty její námitky proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 9. 4. 2018, č. j. „X“, jímž byla žalobkyni podle ust. § 64 odst. 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen

Shodu s prvopisem potvrzuje G. Z.

(K.ř.č. 1 - rozsudek)

„zákon o důchodovém pojištění“), uložena povinnost vrátit přeplatek na starobním a vdovském důchodu za období od 16. 2. 2018 do 15. 3. 2018 v částce 7 608 Kč.

Žaloba

2. Žalobkyně v žalobě uvedla, že napadené rozhodnutí je nezákonné, jelikož žalovaná nedostatečně zjistila skutkový stav. Nebylo prokázáno, že žalobkyně je osobou, která nakládala s dávkou důchodového pojištění paní G. (dále jen „oprávněná“). Správní orgán prvního stupně rozhodl pouze na základě sdělení Československé obchodní banky, že žalobkyně měla dispoziční právo k bankovnímu účtu, na který byly starobní a vdovský důchod oprávněné zasílány. Správní orgán nerefletoval skutečnost, že po 17. 1. 2017, kdy žalobkyně vrátila oprávněné bankovní platební kartu, nemohla s účtem fakticky disponovat a ani nemohla dispoziční právo k účtu zrušit, neboť k tomu je nutná fyzická přítomnost vlastníka bankovního účtu. Žalovaná namítané vady neodstranila, zejména nedoplnila dokazování o důkaz, že s bankovním účtem po smrti oprávněné mohli disponovat a disponovali pouze pozůstalí, což vyšlo najevo v příslušném dědickém řízení. Dle žalobkyně proto nebylo prokázáno, že je osobou, která je povinna vrátit přeplatek na důchodu. Žalovaná tak porušila ust. § 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád (dále jen „správní řád“), a neoprávněně zasáhla do práva žalobkyně na spravedlivý proces. Žalobkyně dále namítala, že postup žalované byl v rozporu se zásadami dokazování, když důkazy nehodnotila v jejich vzájemné souvislosti a nepřihlédla ke všemu, co vyšlo v řízení najevo. Konkrétně žalovaná opomenula zhodnotit skutečnost, že jediným způsobem, jak mohla žalobkyně s prostředky na účtu disponovat, byla fyzická návštěva pobočky a faktické převzetí hotovosti. Tímto opomenutím žalovaná porušila ust. § 50 odst. 3 správního řádu.

Vyjádření žalované k žalobě

3. Žalovaná předložila k výzvě soudu správní spis spolu s písemným vyjádřením k žalobě, v němž uvedla, že vznesené námitky žalobkyně nemohou dostát, neboť došlo-li naplnění skutkových znaků ust. § 64 odst. 6 zákona o důchodovém pojištění, tíží vypořádání tam vyjmenované subjekty, v popsáném pořadí. Ze zprávy Československé obchodní banky ze dne 26. 3. 2018 vzala žalovaná za prokázané, že právo disponovat s peněžními prostředky na účtu oprávněné, na který žalovaná vyplácela důchod, svědčilo žalobkyni. Žalovaná připomněla, že při splatnosti každý šestnáctý den v měsíci a výplatě dávky předem (dle § 116 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociální zabezpečení) nemohl oprávněné s ohledem na datum úmrtí náležet důchod za období od 16. 2. 2018 do 15. 3. 2018. Hovoří-li citované ustanovení o závazku osoby s dispozičním oprávněním k účtu zemřelého oprávněného odevzdat plátcí důchodu nenáležející splátky, neučiní-li tak banka, je možné jen stěží postup žalované vůči žalobkyni označit za nezákonný či dokonce protiústavní. Za nepodstatné žalovaná považuje námitky žalobkyně ohledně neprovedení dokazování ve vztahu k určení toho, kdo výběry z účtu uskutečnil, neboť konstrukce předmětné povinnosti s takovou okolností nepracuje, tj. není významné, zda s peněžními prostředky na účtu zacházela žalobkyně, a tudíž se nezkoumá ani případné zavinění. Žalovaná také připomněla, že ji nepřisluší nahrazovat vůli zákonodárce, jakkoli může být právní úprava žalobkyni vnímána jako tvrdá či nelogická. S vědomím ústavního normativu vázanosti státní správy zákony, coby ústřední podmínky demokratického právního státu, se žalovaná od zcela jasně a určitě formulovaného textu odchýlit nesmí, prostor k aplikační úvaze jí dán nebyl. Závěrem žalovaná odkázala na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 4. 2014, č. j. 10 Ads 58/2014-35, v němž se jmenovaný soud

Shodu s prvopisem potvrzuje G. Z.

vyjádřil k otázce souladu předmětného ustanovení s ústavním pořádkem. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem žalovaná navrhla, aby soud žalobu pro nedůvodnost zamítl.

Posouzení věci soudem

4. O žalobě soud rozhodl v souladu s ust. § 51 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), bez jednání, neboť žalobkyně s tímto postupem výslovně souhlasila a žalovaná nevyjádřila s vyřízením věci bez jednání v zákonem stanovené lhůtě svůj nesouhlas, ačkoliv o tom byla poučena ve výzvě zaslané jí soudem.
5. Napadené rozhodnutí soud přezkoumal v řízení podle části třetí hlavy druhé prvního dílu s. ř. s., který vychází z dispoziční zásady vyjádřené v ust. § 71 odst. 1 písm. c), písm. d), odst. 2 větě druhé a třetí a v § 75 odst. 2 větě první s. ř. s. Z této zásady vyplývá, že soud přezkoumává zákonnost napadeného rozhodnutí, a to pouze v rozsahu, který žalobce uplatnil v žalobě nebo během dvouměsíční lhůty po oznámení rozhodnutí dle ust. § 72 odst. 1 věty první s. ř. s. Povinností žalobce je proto tvrdit, že správní rozhodnutí nebo jeho část odporuje konkrétnímu zákonnému ustanovení a toto tvrzení zdůvodnit. Nad rámec žalobních námitek musí soud přihlídnout toliko k vadám napadeného rozhodnutí, k nimž je nutno přihlížet bez návrhu nebo které vyvolávají nicotnost napadeného rozhodnutí podle ust. § 76 odst. 2 s. ř. s. Takové nedostatky však v projednávané věci nebyly zjištěny.
6. Po přezkoumání skutkového a právního stavu a po prostudování obsahu předloženého správního spisu soud dospěl k závěru, že žaloba není důvodná.
7. Z obsahu správního spisu soud zjistil následující skutečnosti podstatné pro rozhodnutí o žalobě. Dne 16. 9. 2013 požádala oprávněná o výplatu svého důchodu poukazem na účet č. 261426130/0300, vedený u Československé obchodní banky (dále jen „banka“). Oprávněná zemřela dne 12. 2. 2018, nárok na poslední dávku důchodu ji proto náležel za období od 16. 1. 2018 do 15. 2. 2018 (výplatním termínem byl 16. kalendářní den v měsíci). Dne 26. 2. 2018 žalovaná z důvodu zjištěného úmrtí oprávněné požádala uvedenou banku o vrácení částek důchodu poukázaných na předmětný účet. Dne 2. 3. 2018 žalovaná požádala banku o poskytnutí identifikačních údajů majitele účtu, nebyla-li jím oprávněná, případně osob oprávněných nakládat s peněžními prostředky na tomto účtu. Na uvedenou žádost banka reagovala sdělením ze dne 26. 3. 2018, z něhož vyplývá, že žalobkyně byla jediným disponentem bankovního účtu oprávněné. Z přiloženého výpisu transakcí je patrné, že na účet oprávněné byla dne 15. 2. 2018 připsána částka 13 079 Kč, tj. důchod za období od 16. 2. 2018 do 15. 3. 2018. Ke dni podání žádosti o vrácení neprávem vyplaceného důchodu však nebyla na tomto účtu již dostatečná částka pro plné vyhovění žádosti, a proto byla dne 28. 2. 2018 žalované z účtu vrácena jen částka 5 471 Kč.
8. Mezi stranami není sporu o tom, že žalobkyně měla dispoziční právo k bankovnímu účtu oprávněné a že na účet oprávněné byla poukázána částka starobního a vdovského důchodu ve výši 13 079 Kč, poté co již tato částka oprávněné nenáležela. Sporné je však to, zda má žalovaná nárok požadovat po žalobkyni vrácení částky neprávem vyplacené splátky starobního a vdovského důchodu ve výši 7 608 Kč, když žalobkyně tvrdí, že s prostředky na účtu v předmětné době nijak nedisponovala a ani tak činit nemohla.

Shodu s prvopisem potvrzuje G. Z.

9. Dle ustanovení § 64 odst. 6 zákona o důchodovém pojištění platí, že má-li právo disponovat s peněžními prostředky na účtu oprávněného, na který je důchod vyplácen, jiná osoba než oprávněný nebo je-li důchod oprávněného vyplácen na účet jeho manžela (manželky), jsou tato jiná osoba nebo manžel (manželka) povinni vrátit plátcí důchodu ty splátky důchodu oprávněného, které nenáležely proto, že oprávněný zemřel přede dnem jejich splatnosti, pokud nedošlo k vrácení těchto splátek plátcí důchodu bankou, u níž je tento účet veden. Není-li této jiné osoby, jsou povinny plátcí důchodu vrátit tyto splátky důchodu postupně manžel (manželka), pokud mu (jí) po zemřelém oprávněném vznikl nárok na vdovecký (vdovský) důchod, a dále děti a rodiče, jestliže žili s oprávněným v době jeho smrti v domácnosti; nelze-li takto vrátit tyto splátky důchodu, považují se tyto splátky důchodu za dluh oprávněného, který se vypořádá v rámci dědictví.
10. Vzhledem k povaze uplatněných námitek bylo pro přezkum napadeného rozhodnutí klíčové posouzení povahy výše citovaného ustanovení a povinnosti v ní vymezené, neboť jen tak lze stanovit potřebný rozsah dokazování, který měla v dané věci žalovaná učinit. Jinými slovy řečeno, provedení dokazování v rozsahu, v jakém jej prostřednictvím žalobních bodů žalobkyně požaduje, by mělo smysl pouze tehdy, pokud by skutečnosti tímto dokazováním zjištěné, byly způsobilé zvrátit rozhodnutí žalované. Rozhodné je tedy to, zda ust. § 64 odst. 6 zákona o důchodovém pojištění vůbec připouští možnost zproštění odpovědnosti, či zda je objektivního charakteru.
11. Povahou předmětného ustanovení se již podrobně zabýval Nejvyšší správní soud ve svém rozhodnutí ze dne 3. 4. 2014, č. j. 10 Ads 58/2014-35, v němž došel k zcela jednoznačnému závěru, že: „§ 64 odst. 5 zákona o důchodovém pojištění je formulován jako objektivní odpovědnost osob zde vymezených. Zákon ani nezná žádnou kategorii zproštění se odpovědnosti.“ K povaze tohoto ustanovení dále Nejvyšší správní soud konstatoval, že: „Obecné nastavení pravidla § 64 odst. 5 garantuje, že v obvyklých situacích bude důchodovou dávku hradit osoba, která měla k účtu přístup a která s největší pravděpodobností také dávku z účtu vybrala. S ohledem na velký počet obdobných věcí v pravomoci žalované současně zákon neklade na žalovanou povinnost zjišťovat, jak se věci vskutku udály a kdo skutečně částku z účtu vybral.“ Zdejší soud poznamenává, že nynější § 64 odst. 6 zákona o důchodovém pojištění byl v době citovaného rozhodnutí upraven pod § 64 odst. 5 téhož zákona, jak je zřejmé ze znění zákona do 31. 1. 2018.
12. Z výše uvedeného tedy plyne, že povinnost k vrácení přeplatku na dávkách důchodového pojištění je založena na principu objektivní odpovědnosti, což potvrdil jmenovaný soud i v dalších svých rozhodnutích (viz rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 1. 2016, č. j. 9 Ads 183/2015-29 a ze dne 3. 2. 2016, č. j. 3 Ads 107/2015-23, dostupné z www.nssoud.cz) Žalovaná tudíž není povinna provádět dokazování ohledně skutečnosti, jaká osoba z účtu oprávněné finanční prostředky skutečně odčerpala, případně zda žalobkyně mohlo s těmito prostředky fakticky disponovat. Žalovaná postupovala správně, když dotazem na banku, u níž byl veden účet, na který byly poukazovány částky důchodu, požadovala sdělit identifikační údaje osob s dispozičními právy, neboť takové osoby obvykle s prostředky na účtu zemřelého i po jeho smrti disponují.
13. Na odpovědnosti žalobkyně nemůže nic změnit ani výsledek dědického řízení o pozůstalosti po zemřelé oprávněné, neboť v ust. § 64 odst. 6 zákona o důchodovém pojištění je výslovně uvedeno, že splátky důchodu, které oprávněnému nenáležely, se jako
- Shodu s prvopisem potvrzuje G. Z.

dluh oprávněného vypořádají v rámci dědictví teprve tedy, pokud není osob zde vyjmenovaných, tj. např. osob s dispozičními právy k účtu oprávněného. Soud proto konstatuje, že námitky žalobkyně spočívající v nedostatečně zjištěném skutkovém stavu a nesprávném hodnocení důkazů považuje za nedůvodné.

14. Nad rámec výše uvedeného soud k postavení žalobkyně uvádí, že si je vědom tvrdosti následků, které aplikace předmětného ustanovení s sebou může přinášet, nicméně se ztotožňuje s názorem Nejvyššího správního soudu, prezentovaným ve výše citovaných rozhodnutích, že by se disponent neměl spoléhat na to, že dispoziční právo zruší majitel účtu, ale sám by měl v této věci učinit potřebné kroky. O to víc uvedené platí, pokud je majitelkou účtu osoba, která byla odkázána na péči sociálních pracovníků, jak tomu je v projednávaném případě, neboť nelze rozumně předpokládat, že by takový úkon provedla sama. Je nutné si také uvědomit, že s oprávněním disponovat s prostředky na účtu souvisí též příslušné povinnosti. Nebylo tedy na nikom jiném než na žalobkyni, aby si svá práva po ukončení poskytování služeb sociální péče střežila, a v případě nesouhlasu s existencí dispozičního práva toto právo v bance zrušila, čímž by se vyvarovala dopadů zákona o důchodovém pojištění. Nutno podotknout, že situace žalobkyně není bezvýchodná, soud připomíná, že se žalobkyně může domáhat v občanskoprávním řízení zaplacení částky, kterou je nyní povinna uhradit žalované, pakliže má informace o tom, jaké osoby peněžní prostředky z účtu oprávněné skutečně odčerpaly.
15. Soud k argumentaci žalobkyně doplňuje, že ačkoliv žalobkyně oprávněně odevzdala platební kartu k bankovnímu účtu, stále mohla s peněžními prostředky disponovat minimálně prostřednictvím osobní návštěvy bankovní pobočky, a to proto, že své postavení disponenta, ani po odevzdání platebního prostředku neztratila. Argument žalobkyně, že ke zrušení dispozičního oprávnění bylo zapotřebí, aby oprávněná navštívila bankovní pobočku osobně, vnímá soud jako účelový, neboť má za to, že vzdání se práva k cizímu účtu je toliko jednostranným právním jednáním a nemůže být vázáno na souhlas nebo jinou součinnost majitele účtu.
16. Soud tedy uzavírá, že žalobkyně se své zákonné povinnosti vrátit státu zpět finanční prostředky, které ji nenáležely, jako osoba výslovně uvedená v ust. § 64 odst. 6 zákona o důchodovém pojištění nemůže zprostit a nelze tak přihlídnout ani k důvodům, které žalobkyně uvádí.
17. S ohledem na shora uvedené skutečnosti tedy soud dospěl k závěru, že žaloba není z pohledu uplatněných žalobních námitek důvodná, a proto ji ve výroku I. rozsudku I. ust. § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl.
18. Současně soud podle ust. § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. ve výroku II. rozsudku nepřiznal žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů řízení, neboť žalobkyně nebyla ve věci úspěšná a žalované náhrada nákladů řízení nepřísluší a navíc ji ani nepožadovala.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat **kasační stížnost** ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Shodu s prvopisem potvrzuje G. Z.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti **musí** být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Ústí nad Labem 29. března 2019

JUDr. Markéta Lehká, Ph.D., v. r.
samosoudce

Shodu s prvopisem potvrzuje G. Z.

(K.ř.č. 1 - rozsudek)